

East African Journal of Swahili Studies

eajss.eanso.org

Volume 8, Issue 2, 2025

Print ISSN: 2707-3467 | Online ISSN: 2707-3475

Title DOI: <https://doi.org/10.37284/2707-3475>

EAST AFRICAN
NATURE &
SCIENCE
ORGANIZATION

Original Article

Maudhui ya Ukungwi katika Nyimbo Teule za Taarab

Fadhili Hamisi Wendo^{1*} na Dkt. Kauu Titus, PhD¹

¹ Chuo Kikuu cha Kenyatta, S.L.P. 43844-00100 Nairobi, Kenya.

* ORCID ID; <https://orcid.org/0009-0008-2075-8130>; Barua pepe ya mawasiliano: fadhiliwendo5@gmail.com

DOI ya Nakala: <https://doi.org/10.37284/jammk.8.2.3347>

Tarehe ya Uchapishaji: **IKISIRI**

18 Julai 2025

Istilahi Muhimu:

*Kungwi,
Taarab,
Unyago,
Unyumba,
Simiotiki,
Nyimbo,
Itikadi na Mwanamke.*

Nyimbo za taarab zimetafitiwa na wataalam mbalimbali kwa mitazamo tofautitofauti. Kutokana na uchunguzi wa kina wa mtafiti, inabainika kuwa tafiti za awali kuhusu nyimbo za taarab, zimeegemezwwa kwenye uchunguzi wa mafumbo katika taarab, masuala ya itikadi, nafasi ya mwanamke katika nyimbo za taarab usimulizi pamoja na uchanganuzi wa taswira katika nyimbo za taarab. Swala la jumbe za nyimbo za taarab kufungamana na mambo ya kijamii yakiwemo utamaduni limetajwa tu kijuujuu katika tafiti zao. Kutokana na upekuzi wa kina wa mtafiti, hakuna utafiti ambao umefanywa kuhusu dhima ya kungwi inavyotekelezwa na baadhi ya nyimbo za taarab. Utafiti huu ulihusu ubainishaji wa maudhui ya ukungwi katika nyimbo teule za taarab. Utafiti huu uliongozwa na nadharia ya Simiotiki. Nadharia hii iliasisiwa na Ferdinand Dessaussure (1983) na Charles Pierce (1998) na inahusu uhusiano uliopo kati ya kitaja na kitajwa na matumizi ya ishara, picha na msimbo. Nguzo hii ilisaidia katika kufafanua mbinu za uwasilishaji wa ujumbe katika nyimbo teule za taarab. Data ya kimsingi iliyoichanganuliwa ilikuwa ya maktabani ambapo mtafiti alipakua nyimbo teule kutoka kwenye mtandao wa You Tube na kuzichanganua kwa kina. Matokeo yalionyesha kuwa kungwi ana jukumu la kuwafundisha wanawari kuhusu masuala ya unyumba yakiwemo usafi wa mwili na nyumba, namna ya kumhudumia mume, namna ya kusema na marafiki na jamaa za mume, matumizi ya vifaa vya kiasili kama vile mbuzi, kinu, mchi ufagio miongoni mwa mengine. Aidha, maudhui haya ya ukungwi yanafundishwa na waimbaji wa nyimbo teule za taarab.

APA CITATION

Wendo, F. H. & Titus, K. (2025). Maudhui ya Ukungwi katika Nyimbo Teule za Taarab. *East African Journal of Swahili Studies*, 8(2), 119-132. <https://doi.org/10.37284/jammk.8.2.3347>

CHICAGO CITATION

Wendo, Fadhili Hamisi and Kauu Titus. 2025. "Maudhui ya Ukungwi katika Nyimbo Teule za Taarab". *East African Journal of Swahili Studies* 8 (2), 119-132. <https://doi.org/10.37284/jammk.8.2.3347>

HARVARD CITATION

Wendo, F. H. & Titus, K. (2025) "Maudhui ya Ukungwi katika Nyimbo Teule za Taarab", *East African Journal of Swahili Studies*, 8(2), pp. 119-132. doi: 10.37284/jammk.8.2.3347

IEEE CITATION

F. H., Wendo & K., Titus "Maudhui ya Ukungwi katika Nyimbo Teule za Taarab", *EAJSS*, vol. 8, no. 2, pp. 119-132, Jul. 2025.

MLA CITATION

Wendo, Fadhili Hamisi & Kauai Titus. "Maudhui ya Ukungwi katika Nyimbo Teule za Taarab". *East African Journal of Swahili Studies*, Vol. 8, no. 2, Jul. 2025, pp. 119-132, doi:10.37284/jammk.8.2.3347.

UTANGULIZI

Kungwi ni mtu anayefundisha mwari wa kike au wa kiume kunga za nyumbani (Ngwabi, 2020). Kungwi pia huitwa somo. Makungwi hupatikana katika jamii ya Waswahili ambapo huwafunza wanawali kuhusu mambo mbalimbali ya unyumba. Kirimi (2015) anaeleza kuwa katika sherehe za unyago ndipo makungwi au somo hujukumika katika kuwafundisha wanawali wa kike. Japo wanawali wa kiume hupata mafunzo katika sherehe za jando, uzingativu mwingi huwa kwa wanawali wa kike. Katika jamii ya Waswahili, mafunzo ya unyago huanza pindi tu mtoto wa kike anapoanza kupata hedhi. Mafunzo haya hufanywa na kungwi.

Kwa mujibu wa Kirimi (keshatajwa), kungwi anapaswa kuwa mwanamke ambaye ameolewa na aliye na ufahamu kuhusu desturi za jamii. Anaweza kuwa shangazi wa mwanamwari au rafiki wa karibu wa mama wa mwanamwari. Kungwi ana majukumu mengi yakiwemo kuwafundisha wanawali kuhusu namna ya kuwatunza wanaume zao, upishi, desturi za jamii, namna ya kupamba nyumba na miili yao kwa manukato, namna ya kujitunza wakati wa hedhi miongoni mwa dhima zingine. Saumu (2011) anaeleza kuwa mafunzo haya huanza punde tu baada ya mwanamwari kuanza kupata hedhi. Anazidi kueleza kuwa, mafunzo haya ya kwanza yanafahamika kama dari ya mwanamwari. Okpewho (1992) kwa upande wake anaeleza kwamba, ni katika kipindi hiki cha kuanza kupata hedhi ndipo wanawali wa kike wanatengwa na kupokea mafunzo. Kungwi vilevile analo jukumu la kuwaadhibu wanawali wanapokosea katika mafunzo hayo.

Kando na hayo, Kirimi (keshatajwa) anaeleza kuwa makungwi wana dhima nyingine ya kuthibitisha ubikra wa wanawali wakati wa mafunzo ya unyago. Katika jamii ya Waswahili, ubikra wa wanawali wa kike unathaminiwa sana kabla ya ndoa yao. Ili kufanikiwa katika uthibitishaji wa ubikra wa mwanamwari, kungwi hujenga uhusiano mwema baina yake na mwanamwari anayemfundisha. Baada ya hili humuuliza maswali ya moja kwa moja iwapo amewahi kushiriki tendo la ngono. Mbinu nyingine anayotumia ni kumshawishi mwanamwari kwa visa vya kubuni kuhusiana na ngono vinavyolenga kumchochea kufichua ukweli kuhusu iwapo ameshavunja ubikra wake au la. Iwapo itabainika kuwa mwanamwari ameshapoteza ubikra wake basi kungwi wake atampa mitishamba ili kumrejhesha 'ubikra' wake na hili linabaki kuwa siri kubwa baina yao. Ijapokuwa uthibitishwaji wa ubikra wa mwanamwari katika jamii ya Waswahili hufanyika siku ya ndoa wakati wa tendo la ngono, kungwi hutekeleza jukumu hili kabla ya ndoa. Lengo kuu la kungwikufanya hivi ni kudumisha hadhi ya mwanamwari pamoja na familia yake siku ya ndoa wakati wa 'ushuhuda wa damu'.

Fair (1996) anaeleza kuwa Waswahili asilia wa pwani ya Afrika Mashariki hawakuwa na utamaduni huu wa mafunzo ya unyagoni bali waliuiga kutoka kwa jamii zingine za Kiarabu. Kutokana na utumwa, sherehe za unyago zilikita mizizi katika jamii ya Waswahili karne ya kumi na tisa. Strobel (1984) anabainisha kuwa majukumu ya wanawake katika ndoa yanayofundishwa na makungwi yalianza zamani karne ya kumi na nane. *Utenzi wa Mwanakupona* uliotungwa kabla ya karne ya kumi na nane ambao umeshaheni mafunzo ya unyumba kwa wanawake kwa misingi ya dini ya Kiislamu.

Jamii ya Waswahili hutumia utendi huu kama msingi wa maadili ya ndoa kwa mwanamke. Wakati wa mafunzo kwa mwanamwari yanayofanywa na kungwi, utendi huu vile vile hurejelewa mara kwa mara. Mawaidha na mafunzo ambayo makungwi huwapa wanawali huhusisha masuala ya utiifu kwa mume na namna ya kumshughulikia mume (Trimigham, 1980).

Kadri muda unavyozidi kusonga dhima hii ya makungwi imeanza kutekelezwa na baadhi ya wasanii katika nyimbo zao teule za taarab. Dhana ya taarab imeweza kufasiriwa na wataalam mbalimbali, Makila (2011) anafafanua kuwa taarab ni muziki au nyimbo ambazo hutungwa kutumia lugha ya kimafulmo, yenye mvuto na mnato. Anazidi kueleza kuwa muziki huu unapochezwa hauzui familia yaani baba, mama na watoto kusikiliza au kutazama wakiwa pamoja. Kwake Makila, taarab asilia ni muziki wa kutazama, kusikiliza, kutunza na kutafakari bali si muziki wa kucheza. Khamis (2015) kwa upande wake naye anaeleza kuwa taarab ni neno lenye asili ya Kiarabu lilitokana na neno 'tariba' lenye maana kujitikisa, kufurahi, kuimba na kupiga muziki kwa ajili ya kucheza na kujifurahisha. Hivyo basi taarab ni muziki unaoleta furaha na kuondoa mawazo ili kuibua hisia zenye raha, anasa na ambao hunaambatana na maneno ya kishairi, ambayo yanatumia ala za muziki (Rajab, 2016) taarab inaambatana na ala za muziki kama vile dumbaki, ganuni, filda, kinanda na dabalibesi. Kwa ujumla basi nyimbo za taarab ni aina ya nyimbo zinazotumia lugha ya kimafulmo na zenye kuibua hisia mbalimbali za furaha, msimsimko na mapenzi ambayo hutazamwa au kusikilizwa.

Nyimbo za taarab ni nyimbo zenye historia ndefu tangu miaka ya 1870 katika visiwa vya Zanzibari kutokea nchi za Uarabuni. Taarab asilia iliimbwa katika nyimbo ya Kiarabu kwa kuwa ilidhamiria kuwastarehesha watawala ambao wengi wao walikuwa wenye asili ya Kiarabu. Kuanzia miaka ya 1990 nyimbo za taarab zilianza kuimbwa katika lugha ya Kiswahili jambo ambalo lilipeleka uasili

mpya wa taarab asilia. Hili lilipeleka baadhi ya wataalam kudai kuwa asili ya taarab ni Uswahilini na chimbuko lake ni Zanzibar (Abdalla, 2018).

Fair (2001) anasema kwamba, mwanamziki wa kwanza kusifika wa taarab ni Siti Binti Saad kutoka Zanzibar, mwanamke mwenye asili ya utumwa. Alisifika kwa kipaji chake kikubwa katika uimbaji wa muziki wa taarab na sauti iliyoenda masafa marefu wakati wa uimbaji wake. Baadaye muziki wa taarab ulisambaa hadi Tanganyika (kwa sasa Tanzania) na kuanza kubuniwa na vikundi mbalimbali vya wanamuziki wa taarab. Khatib (1992) anaeleza kuwa, baadhi ya vikundi hivi ni pamoja na *Naad Ikhwan Swafaa* (1905), *Nadi Suub* (1908), *Michezani social club* (1954), *Culture Musical Club* miongoni mwa vingine. Muziki huu wa taarab vilevile ulisambaa kwa kasi ukaingia Dar es salaam, Tanga, Lamu hadi Mombasa.

Khatib (1992) anaeleza kuwa taarab asilia ilingia visiwani Zanzibar kwa madhumuni ya kumburudisha mfalme wa kipindi hicho Sayyid Said Bin Sultan pamoja na waandamizi wake. Anazidi kueleza kwamba, Sayyid Said alikuwa mtu mpenda anasa na starehe na kamwe hangeishi bila kupata muziki wa taarab. Kila alipohitaji kupumzisha akili yake kipindi cha jioni na usiku, angechezewa muziki wa taarab.

Fair (2001) na Askew (2002) wanakubaliana kuwa kimsingi nyimbo za taarab zilitungwa kueleza masuala ya kijamii. Mikondo ya mijadala kuhusu ngazi za kijamii, masuala ya kijinsia na mahusiano ya kijamii vinajaribu kubadilishwa na watunzi wanapoviweka katika vifungu vya nyimbo za taarab. Wataalam hawa wanazidi kueleza kuwa nyimbo hizi hutumia lugha ya kimafulmo kudhihaki hulka isiyokubalika na inayokiuka desturi za kijamii. Mbali na hayo nyimbo za taarab huwa na dhima ya kuonya, kusuta, kukashifu dhidi ya tabia hasi na husifu zile chanya. Ujumbe unaoenezwa na nyimbo za taarab hutokana na uzoefu wa maisha, itikadi na mitagusano katika jamii na maisha kwa ujumla. Vilevile ujumbe katika

nyimbo hizi huweka bayana uhusiano uliopo baina ya jamii na asasi mbalimbali za kijamii kama vile utamaduni (Yego, 2013).

Ni kutokana na haya ndipo mtafiti amebaini kuwa zipo nyimbo za taarab ambazo jumbe zake zinadhihirisha uhusiano mkubwa baina ya nyimbo hizo na utamaduni wa Waswahili unaohusu mafunzo ya unyagoni ambayo hutekelezwa na makungwi. Utafiti hivyo basi ulidhamiria kuchunguza uhusiano baina ya nyimbo teule za taarab na dhima ya kungwi katika jamii. Kama ilivyoelezwa mbeleni kuwa dhima ya kungwi ni kuwafundisha wanawali masuala ya unyumba, basi utafiti umechunguza namna dhima hizi zinatekelezwa na nyimbo teule za taarab. Nyimbo zilizoteuliwa na mtafiti ni *Maji ya Uvuguvugu* (Wachonga Vinyago), *Nenda salama* (Omar Kopa), *Ndoa* (Aslay na Khadija Kopa) na *Bi Harusi* (AT).

MSINGI WA NADHARIA

Utafiti huu uliongozwa na nadharia ya Simiotiki. Nadharia hii iliasisiwa na Ferdinand Dessausure (1983) na kuendelezwa na Charles Pierce (1998). Dessausure alieleza kuwa katika matumizi ya lugha kuna kitaja na kitajwa ila aghalabu hakuna uhusiano wa moja kwa moja kati ya kitaja na kitajwa ila kuna ishara, picha, taswira au misimbo. Kuna aina tano za misimbo kwa mujibu wa Barthes (1994), msimbo wa kihemenetiki, kimatukio, kiseme, kiishara, na wa kirejelezi.

Msimbo wa kimatukio ni msimbo unaohusu utokeaji wa visa na matukio unakuwa wa kialama au kimsimbo. Msimbo huu unahusisha vitendo na ishara na ishara zinazohusiana na matukio fulani ya kijamii na ya kiutamaduni. Kwa mfano, fisi ameingia sebuleni kauli hii haihusu fisi bali mtu aliye na sifa za fisi.

Msimbo wa kisemantiki unahusu maana ya moja kwa moja ambayo inatokana na uhusiano kati ya ishara na yale yanayoakisiwa na ishara hizo. Pierce (1998) anaeleza kuwa msimbo huu unahusu namna ishara zinabeba maana inayoeleweka kwa haraka na

kwa moja kwa moja. Hufafanua namna ishara zinatumika kwa mujibu wa muktadha wa kifasihi na kimantiki. Mhimili huu umetuongoza katika utafiti wetu kwa kumfanya mtafiti kujua maana ya maneno yaliyotumika katika nyimbo teule za taarab na namna inayvohusiana na muktadha.

Msimbo wa kirejelezi nao hujengwa kutokana na viashiria vya utamaduni ambavyo vinarejelewa katika kazi ya kifasihi husika. Hujenga uhalisi maalum kutokana na matumizi ya vitu fulani ambavyo vinaeleweka na msomaji wa kazi ya kifasihi. Hii huipa kazi fulani za misingi ya utamaduni. Mhimili huu umetuongoza katika kuchunguza viashiria vya kitamaduni katika nyimbo teule za taarab na namna vinavyoibua dhima za kitamaduni za ukungwi.

Msimbo wa kiseme unatokana na neno sema. Neno sema linatumiwa kueleza elementi nasibishi ya kisemantiki ambazo hutuwezesha kupata picha fulani. Kutokana na viashiria fulani, kuelewa sifa kamili ya jambo hali au tukio fulani la kifasihi hutokea. Wamitila (2002) analia mkazo kuwa, semantiki hueleza kuwa vitu huwa na maana ya misingi na maana ya ziada.

Kifasihi msimbo wa kiseme hutumika kujenga lengo na maudhui kwa kutumia maneno ambayo yanatoa ukaribu wa maana ya kimsingi ya neno hilo na kile kinachorejelewa na neno hilo kifasihi. (Wright, 1975). Msimbo huu unahusiana na namna ishara au lugha inavyotumiwa kutengeneza maana katika muktadha maalum. Hivyo katika kuchanganua ishara zilizo katika nyimbo za taarab, muktadha wa kijamii ulizingatiwa ili kubaini maana faafu ambayo yanajitokeza katika nyimbo hizo.

MBINU ZA UTAFITI

Data ya kimsingi ilitolewa maktabani. Sampuli ilituuliwa kwa mbinu ya usampulishaji wa kimaksudi ambapo japo waimbaji wa nyimbo za taarab ni wengi kama vile; Siti Binti Saad, Bi Kidude, Juma Ballo, Mwanahawa Binti Ali na wengine wengi, nyimbo za waimbaji wanne pekee

ndizo zilizoteuliwa ambazo ni: *Maji ya Uvuguvugu* (Wachonga Vinyago), *Nenda salama* (Omar Kopa), *Ndoa* (Aslay na Khadija Kopa), *Bi Harusi* (AT). Data hii ilichanganuliwa kwa utaratibu kwa kubainisha ujumbe wa maudhui ya ukungwi katika nyimbo teule za taarab. Matokeo yaliwasilishwa kwa njia ya kimaielezo huku yakiambatanishwa na dondoo mwafaka kutoka nyimbo teule za taarab.

MATOKEO YA UTAFITI

Waswahili wanahusishwa na utamaduni wa mila na desturi za unyago ambazo zinahusisha mafunzo ya masuala ya ndoa. Waimbaji mbalimbali wa nyimbo za taarab huchota malighafi yao katika jamii inayowazunguka hivyo kuishia kuimba masuala ya utamaduni wao wa unyago. Sehemu hii imedhihirisha namna nyimbo teule za taarab zinavyoibua maudhui ya ukungwi.

Maudhui ya Ukungwi katika Wimbo wa Maji ya Uvuguvugu wa Wachonga Vinyago

Wimbo huu umeimbwa na kundi la wanawake watatu ambao wanamlenga mwanamke aliye katika ndoa na kumpa mafunzo ya kile anachostahili kukifanya ndoani mwake. Maudhui ya ukungwi yanadhihirika katika wimbo wa *Maji ya Uvuguvugu* kwa njia anuwai kutokana na jinsi waimbaji wamewasilisha ujumbe wake. Ujumbe umewasilishwa kwa njia ya moja kwa moja vilevile kwa njia ya kimaielezo kutokana na uzito wa ujumbe uliyomo. Kifungu kifuatacho cha wimbo huu kinaibua maudhui ya ukungwi yanayohusiana na namna mke anavyostahili kujiendesha katika ndoa yake. Mwimbaji wa kwanza anaimba;

Mwanaume tunza, yapasa kumtunza

Mambo usiyabanange, usije kuyavurunda

Mstari wa kwanza katika kifungu hiki unatoa ujumbe kwa njia ya moja kwa moja inayoeleweka kwa urahisi. Njia hii ambayo Peirce (1998) anaieleza kuhusu namna kazi za kifasihi zinavyowasilisha ujumbe kwa kutumia njia iliyo

dhahiri. Hapa, mwanamwari anayeingia ndoani anashauriwa kumtunza mumewe kwa hali zote ili kulidumisha penzi baina yao. Anamkumbusha kuwa ni jukumu lake ambalo anapaswa kulitekeleza kama mke. Aidha, msanii anatumia neno 'kubananga' na 'kuvurunda' kuwasilisha ujumbe wa ukungwi kwa mwanamwari. Kulingana na Tenge (2019) kubananga mambo ni dhana inayohusiana na hali ya kufanya mambo kwa njia pevu isiyojali athari za ustawi wa jumla. Hii ina maana pia kutatua matatizo kwa haraka na kwa uwazi bila kujali athari zinazoweza kufuata. Kutokana na haya, ujumbe unaojitokeza kwa mstari huu katika kifungu hiki ni kuwa, mke hapaswi kuyaweka wazi mambo yake ya ndoa akitazamia kuwa ndio njia ya kupata suluhisho la yoyote yanayomkumba. Anashauriwa kuwa, kuyaweka wazi kwa njia hio masuala ya ndani ya ndoa sio suluhu bali ni kuyaharibu hata zaidi. Hii ndiyo maana anatahadharishwa kuwa asiyaweke mambo yake ya ndoa wazi aisje akayavurunda.

Aidha kulingana na wanasimiotiki, tafsiri ya ishara hufanyika kwa mujibu wa kijamii na kitamaduni. Ishara kwa mujibu wa Ferdinand Dessausure (1983) ni dhana au majina yanayorejelea vitu halisi. Hivyo, kutokana na maelezo ya Wanasimiotiki, ishara fulani hupata tafsiri mwafaka zinapohusishwa na jamii maalum. Zipo ishara ambazo zimetumika katika wimbo huu ambazo tafsiri yake katika muktadha wa jamii ya Waswahili inaibua maudhui ya ukungwi. Kifungu kifuatacho kutoka wimbo wa *Maji ya Uvuguvugu* kinadhihirisha haya.

Usiwe kama msungo, mwari wewe umefundwa

Hata *special* pia yaweza kuwa mtumba

Mume usije mfuja, siri za ndani zikavuja

Bibi mtunze mumeo kuna kunguru wa Unguja

Kutokana na mstari wa kwanza, msanii anamshauri mwanamwari asiwe kama msungo kwani ameshapokea mafunzo ya ukungwi. Neno (ishara)

‘msungu’ linapotafsiriwa katika muktadha wa utamaduni wa jamii ya Waswahili, lina maana ya mwanamwari anayekosa kuzingatia mafunzo anayopokezwa na Kungwi wake (Khamis, 2015). Maelezo ya mtaalamu huyu wa masuala ya unyago, yanatuongoza kubaini kuwa, mwanamwari anapaswa kutilia maanani mafunzo anayopokea kutoka kwa makungwi wake. Halikadhalika, ‘mtumba’ limetumika kuashiria maana maalum yanayohusiana na mafunzo ya unyago yanayotolewa na makungwi. Msanii huyu anasema; *hata special pia yaweza kuwa mtumba akiwa amefumbata maana yake*. Mwangangi, (2018) amefanya utafiti kuhusu mitumba na kutokana na utafiti wake, dhana mtumba imefasiriwa kama vitu visivyo vipya vinavyouzwa kwa bei ya chini mno. Hii ina maana kuwa kuna wakati vitu hivi vya mtumba vilikuwa vipya na vyenye hadhi ya juu lakini baada ya kutumika sana thamani yake ikapungua. Kulingana na wimbo huu, msanii anamkumbusha mwanamwari kuwa, aingiapo katika ndoa anakuwa na thamani ya juu na ni katika nafasi hii anamrejelea kama *special*. Kadri muda unavyozidi kusonga, hadhi yake inashuka kama na kuwa kama mtumba. Hivyo basi anashauriwa kuzingatia sana mafunzo aliyopokezwa na somo wake ili kudumisha thamani yake.

Mstari wa mwisho katika kifungu hicho unatoa ushauri kwa mwanamwari kwa njia ya kimafumbo. Msanii anasema; *bibi mtunze mumeo, kuna kunguru wa Unguja* kuashiria maana fiche kwa wenye njama mbaya kwa ndoa husika. Kunguru ni aina ya ndege mwenye mazoea ya kula vitu vilivyoachwa ovyo kama mizoga. Binadamu wenye mazoea ya kukula vilivyoachwa wanaweza kulinganishwa na kunguru. Hii ndiyo maana msanii anamshauri mwanamwari kumtunza mumewe dhidi ya wanawake wa Unguja (*kunguru wa Unguja*) wanaoweza kumnyakua mumewe.

Zaidi ya hayo, Peirce (1998) anaelezea msimbo wa kisemantiki unaofafanua maana inayobebwa na ishara ambayo ni ya moja kwa moja na inaeleweka kwa haraka. Zipo ishara katika matini za kifasihi

zinazotoa maana ya moja kwa moja ambayo inaeleweka kwa urahisi. Kifungu kifuatacho kinabeba ishara zinazoashiria maudhui ya ukungwi kwa njia ya moja kwa moja.

Maji ya uvuguvugu, mtengee aoge

Mume hataki vurugu, anataka utulivu

Mpake poda mumeo, usijempaka jivu

Raha ya penzi linoge, mwari usiwe na wivu

Kamtunze mume wako, wala usiwe na wivu

Ujumbe katika dondoo hili umewasilishwa kwa njia ya moja kwa moja kuelezea maudhui ya ukungwi. Mwari anashauriwa kumtengea mumewe maji ya uvuguvugu kila anapohitaji kuoga. Anapaswa kuhakikisha kuwa maji anayomtengea kuoga yapo katika hali nzuri na yasiwe baridi mno wala moto sana. Pia, anashauri kuepuka vurugu ya aina yoyote kwani kila wakati mume hupenda amani ya moyo kila mara. Anashauriwa kuwa utulivu katika ndoa hupalilia mapenzi baina ya wanandoa hivi kwamba iwapo kuna jambo la kutatuliwa basi kunao mazingira bora ya kulitatuliwa.

Katika dondoo hili pia msanii amezungumzia suala la kumpaka mume poda wala sio jivu. Kauli hii imetumika kijazanda kuashiria uwazi ambao mwanamke anapaswa kuwa nao wala sio unafiki. Kumpaka mume jivu ni jazanda inayoashiria kumtendea vitendo visivyofaa wakati anapohitaji huduma kutoka kwake. Hii ina maana kuwa mke anashauriwa kuwa mkweli kwa mumewe na kumtendea matendo yanayofaa. Hii inajumuisha masuala ya kumtunza vyema na kuepukana na wivu ili kudumisha mapenzi baina yao.

Maudhui ya Ukungwi katika Wimbo wa Bi. Arusi wa AT

Mwimbaji wa wimbo huu ametumia njia mbalimbali kuwasilisha maudhui ya ukungwi ikiwemo jazanda, kejeli kinaya miongoni mwa njia zingine. Wasanii wengi hutumia mbinu za kisanaa

kufumbata ujumbe muhimu katika kazi zao za kifasihi. Kejeli imetumika kuwasilisha maudhui ya ukungwi katika wimbo huu. Kulingana na Gikandi (2000), kejeli ni mbinu ya kifasihi inayotumika kuwasilisha ujumbe kwa njia ya kudhihaki au kudunisha tabia hasi kwa kutumia aghalabu lugha yenye mifano. Katika kazi za kifasihi kejeli hutumika kuweka dhahiri udhalimu wa kijamii, kimazingira au kimaadili kwa njia ambayo inavutia msomaji kutafakari kwa undani na kujifunza kutoka kwa udhaifu unaodhihirishwa. Katika wimbo huu, kejeli imetumia viashiria vyenye maana ya mafunzo ya ndoa yanayotolewa na makungwi. Msanii wa wimbo huu amemlenga Bi. Harusi kama hadhira yake na kumfikishia ujumbe wenye mafunzo ya ndoa kwa njia ya kejeli. Haya yanadhihirika kupitia kifungu kifuatacho anaposema;

Umetaniwa kidogo unatoa matapishi

Balaa ugomvi leo somo yake Bi. Harusi

We jifanye mjuaji kapike wali mbichi

Balaa ugomvi leo somo yake Bi. Harusi

Kifungu hiki kinaonesha kuwa msanii anatoa mafunzo kwa Bi. Harusi kwa njia ya kukejeli tabia hasi kwa mke katika ndoa. Anakashifiwa kwa tabia ya kutoa matusi anapofanyiwa utani. Msanii anamkejeli anapomwambia kuwa anapotaniwa tu kidogo anatoa matapishi. Matapishi ni uchafu wa chakula unaotolewa kupitia kinywani mwa mtu hivyo hapa limetumiwa kuonesha maneno machafu ya kumtoka kinywani mwa mke. Katika kejeli hii vilevile anatoa mafunzo kwake ya kuzoea kutaniana na watu vilevile kukubali kutaniwa katika ndoa kwani utani ni sehemu ya mahusiano ya watu na vilevile unachangamsha mahusiano baina ya watu.

Mbali na kejeli ya namna hiyo kwa mwanamwari katika kifungu hiki, mke anatanika kwa tabia yake ya ujuaji kwa madhumuni ya kutoa mafunzo kwake. Utani ni mbinu mojawapo ya kuwasilisha ujumbe wa kazi za kifasihi. Utani huzungumzia tabia fulani kwa wepesi au kwa kupunguza ukali wa maneno.

Katika mstari wa tatu wa kifungu hiki, msanii anasema; *we jifanye mjuaji kapike wali mbichi*. Katika kumtania mke kwa tabia yake ya ujuaji, msanii anawasilisha ujumbe kwake wenye mafunzo mazito kuwa ni vyema kuuliza kuelekezwa kwa jambo asilolijua ili kujiepushia balaa. Anajaribu kudhihirisha kuwa kuuliza jambo usilolifahamu vyema sio ujinga bali unaepusha aibu inayotokana na kuharibu jambo lenyewe. Kulingana na msanii pia, mapishi bora ni sifa muhimu kwa mke ndiposa anamsisitizia mwanamwari huyu ubora wa kuuliza namna ya kupika wali kuliko kujiletea aibu anapoupika mbichi.

Pia tabia hasi ya mwari inakejeliwa kwa madhumuni ya kutoa mafunzo kuhusu namna ya kujijendesha katika ndoa. Msanii anamkejeli mwanamwari ambaye amemuita kwa jina Wanja kwa kuwa na tabia isiyostahili kwa mkwewe. Mwanamwari huyu anakashifiwa kwa kutoa maneno ya matusi kwa mkwewe. Anasema katika mstari ufuatao;

Kina mama mabibi na mababu, nawashika masikio

Hawa wari wa sasa wana taabu, waozeshwe mbiombio

Wanja ana tabia mbaya anamsema, mkwewe eti kwamaba ana chawa

Kutokana na upotovu wa maadili miongoni mwa wanawari, kina mama, mabibi na mababu wanashauriwa kuwaozesha mabinti wao haraka. Kwa kutozingatia mafunzo wanayopewa na somo wao kuhusu namna ya kuhusiana na wakwe zao wanaonekana waliopotokwa kimaadili. Mhusika Wanja kumsema mkwewe vibaya kuwa ana chawa ni tabia ya kukashifiwa isiyostahili kwa mwanamwari yeyote aliyepokezwa mafunzo na somo wake. Hii ndio maana wanawari wanashauriwa kuwa na uhusiano mwema na wakwe zao wanapokuwa katika ndoa.

Mbali na wosia wa uhusiano mwema, msanii anazidi kumshauri mwanamwari kudumisha

mlahaka mwema na wakweze kwani wana nafasi kubwa sana katika ufanisi wa ndoa yao. Msanii anampa mwanamwari ngao ya kudumisha mlahaka mwema kati yake na mwanamwari ambayo ni furaha na uchangamfu. Anasema kuwa, ili kuishi vyema na mke wakwe wake, avae uso wa furaha, na uchangamfu anapotagusana naye. Haya yanajitokeza katika kifungu kifuatacho;

Balaa ugomvi leo somo yake Bi. Harusi

Manyakanga mko wapi leo mje muamue kesi

Balaa ugomvi leo somo yake Bi. Harusi

Mtizameni mkwe wenu kwa bashasha na ucheshi

Kutokana na nukuu hii, mwanamwari aingiapo katika ndoa, anatakiwa kuwa na uhusiano mwema na wakwe zake. Tafiti mbalimbali zinaonyesha kuwa uchangamfu na furaha huleta ufanisi wa uhusiano kati ya wahusika (Mehrabian, 1971). Hali hii inasaidia kujenga mazingira ya ushirikiano na maelewano baina ya wahusika. Aidha, furaha katika mazungumzo inaweza kuwa kichocheo cha kubadilisha mtazamo wa mtu juu ya mwingine au juu ya suala fulani. Kutokana na haya, ni dhahiri kuwa, mke anapomtazama mama mkwewe kwa bashasha na ucheshi kila wanapotagusana anajenga uhusiano mwema baina yake na wakwe zake hivyo kuepusha ugomvi.

Barthes (1994) anazungumzia msimbo wa kimatukio ambao unahusu utokeaji wa matukio au kisa chenye maana fiche. Anazidi kufafanua kuwa matukio mengine hufumbata ujumbe wake kulingana na lugha inayotumika ambayo huweza kuwa fiche isiyo dhahiri. Katika wimbo huu, msanii anaibua muktadha wa tukio la kisherehe ambapo ni katika sherehe hii ndipo mwanamwari anafanya kitendo cha kuajabiwa. Msanii anasema;

Mimi na wewe tusipeane lawama

Umealikwa ya nin i ukimbie na nyama

Mimi na wewe tusipeane lawama

Umealikwa ya nini ukimbie na nyama

Tukio linaloibushwa na msanii katika kifungu hiki ni la kualikwa katika sherehe. Ni katika sherehe hii ndipo mwanamwari aliyealikwa anakimbia na nyama. Sherehe ni mahali ambapo pana watu wengi hivyo mtu anatarajiwa kutunza heshima yake kwa kuepuka kutenda matendo ya kumtia aibu. Mwanamwari ambaye anarejelewa katika kifungu hiki anatenda matendo ya kuajabiwa ya kukimbia na nyama anapoalikwa karamuni. Kukimbia na nyama limetumika kubainisha maana ya kujiaibisha mbele ya watu unapoalikwa karamuni. Haya ni mafunzo kwa wanawari ya kuwa na ustaarabu na kudumisha heshima yao wanapokuwa katika kundi la watu.

Kwa upande mwingine, msimbo wa kisemantiki unaeleza kuhusu maana iliyofichika katika matini au mazungumzo na inatokana na uhusiano kati ya ishara na vitu au dhana zinazowakilishwa na ishara hizo. Mbali na maana ya kimsingi ambazo zinaashiriwa na kauli za kisanaa, zipo maana za ziada ambazo kauli hizo zinaibusha. Ishara inapata maana ya ziada kutoka na muktadha amabao imetumika. Muktadha huu waweza kuwa wa kiutamaduni au wa kimatini yenyewe. Msanii katika kifungu hiki cha wimbo ametumia mtindo huu kuwasilisha maana kwa hadhira yake lengwa. Haya yanajitokeza katika kifungu kifuatacho.

Eh mama lawama kanipa shubiri kaniambia nyama

Eh mama lawama kanipa shubiri kaniambia nyama

Dada yake Bi. Harusi yuko wapi aje hapa

Nimekuja na mzigo leo nataka kumpa

Shubiri katika kifungu hiki ni ishara iliyotumika kudhihirisha maana yake ya kimsingi na ile ya ziada kutokana na muktadha wa kimatini ambao ishara hii imejitokeza. Kimsingi, shubiri ni kitu kichungu sana ila ishara hii inapotumika katika maana hii inaibua maana pana. Katika kifungu hiki msanii anaonekana kulalamikia kitendo anachotendewa na Bi. Harusi hadi anataka kumpata dada yake

kumfahamisha kitendo kiovu anachotendewa na Bi. Harusi. Amempikia nyama vibaya ambayo ni chungu mithili ya shubiri jambo linalomgadhambisha sana. Haya yanaashiria kuwa mapishi mazuri ni nguzo muhimu kwa mwanamke kwani apikapo vibaya, watu wa familia yake kama madada wanaweza kujuzwa kuhusu hili au hata akarejeshwa kwao.

Maudhui ya Ukungwi katika Wimbo wa *Ndoa* wa Aslay na Hadija Kopa

Wanasimiotiki wanaeleza namna ishara zinavyobeba maana inayoeleweka kwa haraka na kwa njia ya moja kwa moja. Peirce (1998) anatumia mfano wa rangi nyekundu inayoweza kubeba maana ya upendo au hatari. Vivyo hivyo, wakati mwingine, ishara zinazotumika katika matini au usemi wa kifasihi zinabeba maana inayoeleweka kwa urahisi. Hebu tutazame kifungu kifuatacho kutoka wimbo wa *Ndoa* ulioimbwa na Aslay akimshirikisha Hadija Kopa.

Mwanangu uchechemee

Ulofundwa usiyaseme kwa watu

Maneno umumunye

Ya chumbani usiwape faida watu

Katika kifungu hiki mwanamwari anashauriwa kutoparamia mambo kwa pupa bali awe makini. Mwimbaji anaposema mwanangu uchechemee ana maana ya kuyaenda mambo kwa umakini mkubwa wala sio kwa pupa. Kutembea kwa kuchechemee ni ishara ya umakini katika kutekeleza mambo. Pia anashauriwa kutoyasema kwa watu yale aliyofundishwa (aliyofundwa) unyagoni na somo wake. Kauli hii ina maana kuwa mafunzo anayopokezwa mwanamwari yana usiri mkubwa na hayapaswi kusemwa ovyoovyoya kwa watu. Haya pia yamekaririwa na Khamis (2015) katika utafiti wake unaohusiana na mafunzo kwa mwanamke. Mtafiti huyu anasema kuwa, mwanamwari kuyaweka siri mafunzo aliyopokea kutoka kwa somo wake

husaidia kuhifadhi hadhi na heshima yake kwani katika kuyasema anaweza kujikuta akijitia aibu kwa kusema mambo yake ya siri. Vilevile, usiri kuhusu mafunzo ya ndoa unalenga kuhifadhi mila na desturi zinazohusiana na masuala ya unyagoni. Anaeleza kuwa, yapo mafunzo mengi ambayo yanahusu jinsia ya kike tu ambayo yanahusiana na namna ya kuitunza ndoa yao na anapoyasema kwa watu wa kiume, humtia mwanamwari husika aibu. Ni kutokana na haya ndipo msanii anasema ya *chumbani usiwape faida watu*. Kauli hii ina maana kuwa mke hastahili kufichua siri za chumbani zinazohusu mambo yake na mumewe. Haya yanawahusu wao wawili na iwapo ni yakutatuliwa basi wasihusishe mtu mwingine. Mwanamwari anapoyasema haya ya chumbani kwa watu anatia doa katika ndoa yake. Hii ndiyo maana msanii katika wimbo huu analitilia mkazo hili anaposema;

Ndoa usiitie doa

Ukiitia ndoa doa utanitia haya

Doa katika kitika kiitikio hiki linatokana na hali ya mke kuyaweka hadharani masuala ya chumbani na yote aliyofundishwa mwari. Mke anapozagaza ya chumbani kwa watu, hujikuta akiusema upungufu au udhaifu wa mumewe ambapo ni kumpaka tope hivyo kumtia haya somo wake aliyemfundisha usiri.

Jambo jingine ambalo msanii analiangazia katika kutoa mafunzo ya ukungwi kwa mwanamwari ni matumizi ya simu. Msanii anazungumzia jamii ya kisasa ambayo imetawaliwa na usasa wa matumizi ya teknolojia mpya hususan simu na mitandao. Mitandao za kijamii kama vile *WhatsApp* zisipotumiwa vyema basi zitaathiri ndoa kwa njia hasi. Msanii wa wimbo huu anaelezea hili anaposema;

Wanawake wa kisasa mnajifanya mna *WhatsApp*

Hamna muda wa kuwashughulikia waume zenu

Wacha mchezo wenzio *watakuWhatsApp* mume

Katika kifungu hiki, kuna mambo mawili yanayojitokeza waziwazi, kwanza, wanawake katika ndoa wameteka na mtandao wa *WhatsApp* kiasi kwamba wanatumia muda wao mwingi hapo na kukosa kumtenga mume muda. Hii inakuwa njia ya kutia doa ndoa hivyo chanzo cha kuvurugika kwake. Matumizi ya mtandao wa *WhatsApp* kupitiliza yanamfanya mke kukosa kutekeleza majukumu yake aliyofundishwa na somo wake kama vile kumtayarishia mume chakula kwa wakati kumtayarishia maji ya kuoga miongoni mwa majukumu mengine. Jambo jingine linalojitokeza katika dondoo hili ni kuwa mitandao za kijamii kama *WhatsApp* wanazotumia wanawake wa kisasa walioko ndoani ndizo huwapokonya waume zao. Haya yanadhihirika kutokana na kauli ya wasanii katika wimbo huu; *wacha mchezo wenzio watakuwhatsApp mume*. Kauli hii ina maana kuwa iwapo mke atakosa muda na mumewe na kuutumia muda wake mwingi kwenye mtandao *WhatsApp*, basi ni kupitia tu hiyo *WhatsApp* ndipo mumewe atapata mwanamke mwingine wa kumliwaza au kumtenga muda. Wanapokosa penzi kwa wake zao basi wanalitafuta kwingine kwa wanawake wengine.

Kando na hayo msanii anatoa ushauri wa moja kwa mwanamwari kuhusu namna anapaswa kuhusiana na mumewe, marafiki pamoja na wakwe zake. Msanii huyu anamshauri mwanamwari kudumisha amani katika ndoa kwa kuzungumza vyema na mumewe kila wanaposhiriki jambo. Anasema;

Usipende kugombana na mume wako

Hata kama kuna kitu kimekukwaza

Rudi vikizidi vituko, ama nyumbani kwako hujafukuzwa

Katika dondoo hili, ujumbe unajitokeza wazi wazi kuwa, mke anapaswa kuwa makini katika hatua anazochukua. Kila kunapozuka jambo katika ndoa. Mke anashauriwa kuepuka kugombana na mumewe kwa, vyovyote vile. Aidha, maji yanapozidi unga kunapozuka migogoro ya mara kwa mara pamoja na

zogo asiyoweza kuidhibiti, basi anashauriwa kurudi nyumbani kwao. Msanii anajaribu kumtayarisha mwanamwari kuwa hakuna ndoa inayokosa migogoro ila, hali hii inapokithiri zaidi ni heri kurudi kwao kuliko kujitea madhara kama vile kujeruhiwa, au hata kuuwawa. Hii inadhihirisha kuwa, hakuna mwiko wowote wa kijamii unaomzuia mke kurudi nyumbani kwao anapofunga pingu za maisha.

Ushauri mwingine unaotolewa na msanii huyu unahusu uhusiano wa mke na watu wengine kama vile marafiki vilevile wakweze. Anamtotea ushauri wa moja kwa moja kuwa anapaswa kumakinika na watu anaohusiana nao kwani wanaweza kuiharibu ndoa yake. Anamuonya kwa hili anaposema;

Mashoga wataiharibu ndoa yako

Watakupinduapindua watamteka mume wako

Jitahidi uwaheshimu wakwe zako

Hizo ndizo nguzo za kutunza ndoa yako

Hapa, msanii anamuonya mwanamwari dhidi ya kuwashirikisha marafiki zake wa kike katika ndoa yake. Anatakiwa kutowahusisha kwa namna yoyote ile, labda kuwalalamikia kuhusu matatizo yanayomkumba katika ndoa, kuwaomba ushauri kuhusu ndoa yake au kuwahusisha kwa masuala yake. Hulka ya marafiki wengi ni kumpotosha kwa ushauri kwa lengo la kumteka mume wake. Anamkumbusha mwanamwari kuwa nguzo kuu ya kuitunza ndoa yake ni heshima.

Maudhui ya Ukungwi katika Wimbo wa *Nenda Salama wa Omari Kopa*

Wimbo *Nenda Salama* unaimbwa na mamake Bi. Harusi siku ya harusi ya mwanawe kumuaga na kumpa ushauri katika hatua mpya anayoingia ya ndoa. Ushauri huu ametolewa kwa njia mbalimbali ambazo zimechanganuliwa kwa kina katika sehemu hii. Kulingana na Pierce (1998), msimbo wa kisemantiki unahusika na namna ambavyo ishara zinavyobeba maana ambayo ineleweka kwa haraka

na kwa njia ya moja kwa moja. Hivyo, ujumbe wa ushauri kwa mwanandoa uliotolewa katika wimbo huu umewasilishwa kwa njia ya moja kwa moja. Katika kifungu kifuatacho, Bi. Arusi anatolewa ushauri wa moja kwa moja kuhusu yale yanayotarajiwa kwake anapoingia katika ndoa. Mwimbaji anasema;

Mama kawatunze wakwe zako

Mwanangu unaondoka ee

Mama kampende mume wako

Mwanangu unaondoka eeh

Kauli hizi za mwimbaji katika dondoo hili ni za ushauri wa moja kwa moja kwa Bi. Harusi katika hatua yake mpya ya maisha. Anamshauri kumpenda mume wake kwani ndiye aliyemtoa kimasomaso kutoka kwao na kuanza maisha ya ndoa naye. Bi. Harusi vilevile anayo majukumu mengine mbali na kumpenda mumewe. Anapoenda kwa kina mume kuanza maisha ya ndoa, anawakuta kule ndugu pamoja na wazazi wa mumewe. Hana budi kuwapenda na kuwatunza wazazi wa mumewe kwani ndio waliomtunza na kumlea vyema mume huyu ambaye mwanamwari huyu amempenda na kuingia katika ndoa naye. Hii ndio maana mwimbaji anamtaka awatunze wakwe zake.

Kwa kusisitiza ushauri wa mapenzi ya mke dhidi ya wakwe zake, mwimbaji anatumia jazanda ya boga. Matumizi ya jazanda kuwasilisha ujumbe fiche wa kifasihi yanaafiki maelezo ya Barthes (1994) anayesema kuwa, msimbo wa kiseme unahusisha matumizi ya mbinu kisanaa zinazofumbata maana maalum katika jamii fulani. Hivyo, mbinu ya jazanda imetumika katika wimbo huu kufumbata maana ya ushauri wa ndoa kwa Bi. Harusi. Mwimbaji anasema;

Boga ulilolipenda mwanangu lipende na ua lake

Bwana uliyempenda umpende na ndugu zake

Lolote likikushinda mwanangu uende kwa wazazi wake

Msanii ana maana fiche anapotumia kauli *boga ulilolipenda mwanangu penda na ua lake* katika dondoo hili. Kwa mujibu wa Kamusi Sanifu ya Kiswahili (2013), boga ni tunda ambalo huliwa baada ya kupikwa na ambalo mmea wake hutambaa na majani yake ni mboga. Hapa, majani ya tunda hili ndio maua yake yanayolipamba na kulipa mvuto. Hivyo basi, yeyote anayelipenda tunda hili la boga bila shaka atayapenda majani yake na kuyala kama mboga kwani ni vitu viwili vinavyoenda sambamba. Msanii katika kifungu hiki ametumia jazanda ya boga na ua lake kuelezea watu wanaoenda sambamba yaani mke, mume pamoja na wazazi na ndugu wa mume na namna wanavyopaswa kuhusiana. Anamshauri Bi. Harusi kuwa anapompenda mume (ambaye amerejelewa kama boga) basi awapende pia ndugu na wazazi wake (ambao wamerejelewa kama ua) ambao wote wamefungamanishwa na huyu mume. Hii ndio maana ya kulipenda boga na ua lake ambayo msanii amesema katika kifungu cha wimbo huu. Aidha, msanii anaonyesha umuhimu wa kufanya hivi anaposema kuwa wakati wowote mke atapata ugumu wowote katika ndoa yake, atakuwa na uhuru na wepesi wa kuenda kwa wazazi wa mumewe na kushauriana nao kwani wana uhusiano mwemba kutokana na anavyowaonyesha mapenzi.

Kwa upande mwingine, msanii anatoa ushauri wa ndoa kwa mwanamwari kwa njia ya moja kwa moja akifungamanisha na uhalisia wa maisha. Msanii anachora taswira kamili ya uhalisia wa maisha na kumwonyesha Bi. Harusi kuwa, ndoa ni sehemu ya maisha naye kama mke ana jukumu la kufanya kila juhudi ili kuifaulisha. Msanii anasema;

Haya yote ni maisha mwanangu kajitahidi

Yasije kubabaisha mwanangu kuchekwa huna budi

Mgawie visokwisha mwanangu mzidishie mudi

Kakika kifungu hiki, msanii anamshauri Bi. Harusi kwa njia ya moja kwa moja kuwa, anapoingia katika ndoa, atie bidii kuhakikisha kuwa imefaulu. Pindi tu anapofunga pingu hizi za ndoa, wanajamii huwa tayari kuanza kuitathmini ndoa hiyo iwapo itafeli au kufaulu. Msanii huyu anasema kuwa pindi tu ndoa inaanza kumyumbisha, lazima wanajamii watamcheka. Ushauri huu unalenga kumonyesha kuwa kila afanyacho katika ndoa yake kina athari kwake na jamii kwa ujumla, hivyo, ni jukumu lake kuhakikisha kuwa amefanya kinachohitajika ili kuepuka aibu ya kuchekwa. Mojawapo wa mambo ambayo msanii anamshauri bi harusi ni kuhakikisha ameboresha hisia za mumewe kila mara. Katika wimbo, msanii ametumia ishara *mudi* ambayo ameitohoa kutoka Kiingereza *mood* iliyo na maana ya hali ya hisia ya mtu kama vile ya furaha, huzuni na nyinginezo. Hivyo, ili kufanikisha mambo mengi kuwa bora katika ndoa, Bi. Harusi anashauriwa kumzidishia hali ya hisia mumewe kwa kuifanya iwe ya furaha mara nyingi.

Vilevile, msanii anamtahadharisha Bi. Harusi kuhusu wanaume watakaomtia majaribuni kwa kumtaka kimapenzi anapokuwa katika ndoa yake. Tahadhari hii anaitoa kwa njia ya kijazanda kwa kutumia ishara ya videge. Katika kifungu kifuatacho anasema;

Kuna videge viwili vitakuja na tishio

Vitajiletajileta kwa njia ya matamaniao

Jua raha ya mapenzi mwanangu ulale na mumeo.

Barthes (1994) akichangia nadharia ya Simiotiki anasema kuwa maana ya ishara fulani inaweza kutokana na mfumo ambao ishara hiyo imetumika. Hii inamaanisha kuwa ili kubainisha maana inayoashiriwa na ishara fulani, lazima uosome au kusikiliza muktadha mzima ambao ishara hiyo imetumika. Hivyo basi, katika kifungu kilicho hapo juu, ishara ya videge iliyotumika inaashiria wanaume. Maana hii inatokana na usomaji wa muktadha mzima ambamo ishara hii imetumika. Katika kifungu hiki, mwimbaji anasema kuwa vipo

videge viwili ambavyo vitakuja na tishio na kujileta kwa nia ya matamaniao. Kauli ya mwisho katika kifungu hiki inayosema, *jua raha ya mapenzi mwanangu ulale na mumeo* inakamilisha maana ya awali katika kifungu na kuonyesha kuwa videge vinavyorejelewa katika muktadha huu ni wanaume. Hii ndiyo maana mwanamwari huyu anashauriwa kuepukana na videge (wanaume) hivi na asishiriki tendo la ndoa navyo kwani raha ya mapenzi ni kushiriki tendo hilo la ndoa na mumewe pekee yake. Aidha msanii huyu anazidi kuumshauri mwanamwari huyu kwa mbinu ya taswira. Anamchorea picha kamili ya kule Pwani anakoenda kuolewa na kumtahadharisha kuhusu uhalisia wa kule na kumtaka awe makini anapokuwa huko. Katika kifungu kifuatacho anasema;

Kweupe kule pwani kweupe kuna madege kweupe

Kweupe kule pwani kweupe kuna madoa kweupe

Kweupe kule pwani kweupe kuna njiwa kweupe

Kama ilivyoelezwa hapo awali katika sura hii kuwa, neno ‘madege’ au ‘videge’ limetumiwa na msanii katika wimbo huu kuashiria wanaume. Hivyo, katika dondoo hili, mwimbaji anajaribu kumchorea Bi. Harusi taswira ya kule pwani anakoenda anapoingia ndoani. Anamwonyesha kuwa, licha ya kuwa kule pwani ni kweupe yaani kuzuri, kuna wanaume (madege) wa kumtaka kimapenzi ambao anapaswa kuchungana nao ili kuilinda ndoa yake.

Mbali na hayo, msanii anatumia ishara ya ‘njiwa’ kufumbata mafunzo ya ndoa kwa Bi. Harusi katika kifungu hiki. Gagliardi na wenzake (2018) wamefanya utafiti kuhusu ndege aitwaye njiwa. Katika utafiti wao, wamebainisha kuwa, njiwa ni aina ya ndege anayeishi kwa kundi na hutumia sauti tofautitofauti za kitaswira zinazoonyesha mfumo wa kijamii. Pia, wameonyesha kuwa, njiwa ana hulka ya kuhusiana vyema na wenzake na huishi maisha ya kijamii. Hivyo basi, msanii wa wimbo huu ametumia ishara ya njiwa kijazanda kumshauri mwanamwari huyu kuhusu uhusiano mwema na jamaa za mumewe ambao anaotakiwa kuwa nao

kule pwani anakoenda kuolewa. Anamkumbusha kuwa kule pwani aendako watu wanaishi kijamaa kama njiwa. Anawarejelea Wapwani kuwa njiwa kuashiria namna wanavyoishi maisha yao kwa ujamaa kama njiwa. Hii ni pamoja na kushirikiana vyema na kufaana kwa njia mbalimbali. Hii ndiyo maana anampa wosia mwanamwari huyu kuwa anapoenda kule, ni sharti ajue namna atakavyotangamana na kuingiliana na Wapwani wakiwemo ndugu wa mumewe, wazazi wake, marafiki, majirani na wanajamii wote kwa ujumla.

HITIMISHO

Makala hii imeshughulikia uchanganuzi wa maudhui ya ukungwi yanavyojitokeza katika nyimbo teule za taarab. Nyimbo ambazo zimechanganuliwa ni *Maji ya Uvuguvugu* wa Wachonga vinyago, *Bi Harusi* wa AT, *Ndoa* wa Aslay akimshirikisha Hadija Kopa na *Nenda Salama* wa Omari Kopa. Katika nyimbo hizi zote, maudhui ya ukungwi yaliyoangaziwa yanahusiana na namna mke anapaswa kumhudumia mumewe kama vile kumtengea maji ya kuoga ya vuguvugu, kumpenda na hata kumuandalia chakula. Aidha, suala jingine la mafunzo za ukungwi lililoangaziwa katika sura hii ni kuhusu namna mke anapaswa kuhusiana na jamaa za mumewe wakiwemo wakwe, mawifi na jamii geni ya mumewe kwa jumla. Ameshauriwa kuwapenda wakwe zake, kutangamana nao vyema pamoja na kumakinika na marafiki. Kwa ujumla, nyimbo hizi teule zinatoa wosia kwa mwari wa kike kuhusu namna anavyopaswa kujiendekeza katika ndoa, pamoja na nguzo za kuifaulisha ndoa yake.

MAREJELEO

Abdalla, A.R. (2018). Kuchunguza dhamira na fani katika nyimbo teule za taarab Asilia: Mifano ya nyimbo za Shakila Saidi Khamis. Tasnifu ya uzamili. Chuo kikuu cha Huria, Haijachapishwa.

Askew, K. M. (2002). *Performing the Nation: Swahili Music and Cultural Politics in*

Tanzania. Chicago and London: University of Chicago Press.

Barthes, R. (1994). *The Simiotic Challenge*. University of California Press.

Fair, L. (1996). Identity, difference, and dance: Female initiation in Zanzibar, 1890 to 1930. *Frontiers: A Journal of Women Studies*, 17(3), 146-172.

Fair, L. (2001). *Pastimes and politics: Culture, community, and identity in post-abolition urban Zanzibar, 1890–1945*. Ohio University Press.

Gagliardi, P.L., Rocco, C. J., & Caravaggi, A. (2018). Navigation and Homing in Pigeons: A review of evidence and theories. *Journal of Avian Biology*, 49(8), 911-924.

Gikandi, S. (2000). *Literary Theory and Criticism: The Use of Satire and Parody in Kiswahili Literature*. Nairobi: East African Educational Publishers.

Khamis, A. (2015). *Usiri katika Mafunzo ya Unyago: Mjadala wa Kijinsia na Utamaduni katika Jamii za Waswahili*. *Journal of Swahili Studies*, 22(1), 45-60.

Khatib, M.S (1992). *Taarab Zanzibar, Dar es salaam*. Tanzania Publishing House.

Kirimi, M. J. (2015). *The transformation of Swahili Unyago and female genital mutilation into an alternative rite of passage: a post structuralist approach*.

Mehrabian, A. (1971). *Silent messages: Implicit Communication of Emotions and Attitudes*. Wadsworth Publishing.

Mwangangi, R. (2018). *Mafunzo ya biashara za mtumba na athari zake kwa uchumi wa taifa*. Chuo Kikuu cha Nairobi.

- Makila, F. E. (2011). *Uchunguzi wa nyimbo za Kiswahili: Mtazamo wa kifasihi*. Nairobi: Tunaweza Publications
- Ngwabi, R. (2020). The Role of Wisdom Figures in Community Development: A Study of Kungwi in African Societies. *Journal of African Studies*, 45(3), 25-39.
- Okpewho, (1992). *African Bloomington and Indianapo*. Indiana University Press.
- Pierce, C.S. (1998). *The Essential Peirce: Selected Philosophical Writings* (Vol. 1). Indiana University Press.
- Rajab, F.H. (2016). *Chanjo ya mapenzi katika nyimbo Asilia za Seif Salim. Tasnifu ya uzamili Chuo kikuu cha Tanzania, Haijachapishwa*.
- Saumu, A. (2011). *Jinsi ya mwanamke kujipamba mwili. (Tasnifu ya shahada ya kwanza ya uzamili, Chuo Kikuu Kenyatta, Kenya*.
- Ferdinand, D. (1993). *Course in General Linguistics* (Trans. Roy Harris) London. Duckworth.
- Strobel, M. A. (1984). *In Women leaders in Africa history (Ed.)*, Heinemann.
- Tenge, S. (2019). *Usimamizi wa Biashara na Athari za Mbinu za Haraka katika Utendaji wa Muda Mrefu. Chuo Kikuu cha Nairobi*.
- Trimigham, J. S. (1980). *The influence of Islam upon Africa*. Longman Group Ltd, London.
- Wamitila, K. W. (2002). *Uhakiki wa Fasihi: Misingi na Vipengele Vyake. Phoenix Publishers*.
- Wright, W. (1975). *Six guns and society: A structural study of the Western*.
- Yego, R.E. (2013). *Nafasi ya mwanamke: Jinsi inavyotoweka kaika nyimbo za taarab Asilia za Zanzibar. Tasnifu ya uzamili. Chuo Kikuu cha Nairobi. Haijachapishwa*.